

Posudek diplomové práce

Bc. Kateřina Pešková

Český znakový jazyk v překladech česky psaných formálních textů

Czech sign language in translations of Czech written formal text

ÚJKN, FFUK, Praha 2015

Diplomová práce Kateřiny Peškové má charakter teoreticko-empirické studie. Zpracovávané téma je velmi zajímavé, pro současnou oblast tlumočení a překladu českého znakového jazyka přínosné, avšak z mnoha důvodů ho považuji za náročné. Diplomantce se však přesto podařilo přinejmenším vytvořit platformu, na které můžeme o řešených problémech konkrétněji přemýšlet, diskutovat a pokusit se je nahlížet s dalších perspektiv.

Práce je pro čtenáře logicky rozčleněna do tematických oddílů (i když některé oddíly např. 1. 1. bych navrhovala pro přílišnou vzdálenost od jádra našeho problému vypustit). Přehlednost práce je podpořena použitím shrnujících tabulek k jednotlivým popisovaným jevům. Pro úplnost mi však chybí v příloze zpracovávaná videa. Diplomantka vysvětluje důvody, proč videa do přílohy nepřidala, nicméně po konzultaci se zástupci kompetentních orgánů přímo z České televize by s videi v příloze diplomové práce bylo možné bez problémů pracovat. Pokud se diplomantka rozhodla uvést jen internetový odkaz, pomohlo pro orientaci v otevřeném videu alespoň přidání časového kódu ke každé překladové jednotce.

Práce však není prosta formálních jazykových nedostatků, jakými jsou překlapy, interpunkční a stylistické nepřesnosti. Zároveň v práci také postrádám seznam použitých zkratk, který by byl zajisté užitečný, a seznam příloh.

Dále mám několik poznámek, otázek či žádostí o ujasnění, budu vděčná diplomantce, za jejich zodpovězení:

Ot: Na str. 18 je uvedeno, že v českém znakovém jazyce se v důsledku využívání nahrávací techniky objevuje počáteční oslovení a diplomantka jej označuje jako nový prostředek v českém znakovém jazyce. Vzhledem k tomu, že oslovení není dále specifikováno (alespoň v podobě zápisu glosy), nenašla jsem jeho podobu, a to ani na doporučeném odkazu. Mohu požádat o případně vyjasnění?

Ot: Na str. 20 diplomantka uvádí, že neregistruje tendence přibližování se většinovému jazyku ve formálních textech určených širšímu publiku. Co je však podle ní tendence, které uvádí (jako hypotetické) na str. 77 jako základ případného nového specifického rejstříku stylového žánru zpravodajský styl? 1) u jednoslovných výrazů (ke kterým není k dispozici ustálený ekvivalent) je použita manuální složka existujícího znaku, který je českému pojmenování významově blízký a je opatřen mluvním komponentem příslušného českého slova (např. radikál, emigrace, vízum, humanitární (pracovník), výtržník, náměstek), a 2) u víceslovných pojmenování se objevuje manuální složka znaku významově blízkého s novým mluvním komponentem, zároveň je zachován slovosled výchozího textu (např. veřejný ochránce práv, místopředseda, předseda vlády). Není toto doklad přibližování se většinovému jazyku, anebo alespoň potvrzení o blízkém kontaktu českého znakového jazyka a češtiny, či alespoň významného vlivu češtiny na český znakový jazyk?

Pozn: Na str. 26 (i na jiných místech) diplomantka konstatuje, že translátor (moderátor) překládá text Zpráv v českém znakovém jazyce pro adresáta, který není přítomný. Je však přítomný neslyšící editor

(v době přípravy i v prezentaci překladu Zpráv na kameru), který je v této chvíli adresátem (a to adresátem s významnou jazykovou autoritou), který zastupuje adresáty neslyšící veřejnosti a zcela jistě průběh i samotný překlad ovlivňuje významným způsobem.

Ot: Na str. 27 nerozumím: *Přibližují-li se komunikační situaci u lékaře, ve které k tlumočení dochází, v mnoha aspektech běžné spontánní komunikaci, se kterou mají neslyšící zkušenosti a v ní dennodenně vznikají texty v českém znakovém jazyce, výše uvedené příklady překládaných textů ve své původní podobě v českém znakovém jazyce často neexistují.* Prosím o vyjasnění a případně o relevantní příklad.

Pozn: Na str. 28 je uvedeno, že specifikem Zpráv v českém znakovém jazyce je skutečnost, že jsou určeny širokému spektru diváků. Podle mě to není specifikum jen situace Zpráv v českém znakovém jazyce, ale i zpráv určených slyšící veřejnosti. Jedná se tedy spíše o věc stylu jako takového.

Pozn: Na str. 29 v rámci hypotézy o rozdílech mezi překlady a tlumočením diplomantka konstatuje, že *Hypotéza je založena na vlastní zkušenosti s tlumočením do českého znakového jazyka, dále na pozorování kolegů tlumočnicků a na rozhovorech s nimi. Závěry, které bych formulovala z malého vzorku, například pouze analýzou jednoho či dvou tlumočených textů by nebyly o nic více reprezentativní, než hypotéza, kterou předkládám.* Dovolím si nesouhlasit, často rozbor reálného tlumočeného textu (i jednoho či dvou) vypovídá o jiných skutečnostech více, než uvádí tlumočnick v rozhovoru o tlumočení (často představa toho, co děláme je jiná od toho, co a jak to děláme ve skutečnosti).

Pozn: Na str. 34 uvádí diplomantka jako příklady drobnějších chyb v překladu, které není nutné opravovat *např. omyl ve směru pohybu znaku, chybné písmeno v prstové abecedně atd.*, podle mě se může jednat o dost zásadní chyby vzhledem k celkovému významu. Asi bych spíše zdůraznila fakt, že časový tlak je velký na celý tým (nezanedbatelná je i finanční nákladnost výroby Zpráv) a cílem všech zúčastněných je vytvořit překlad, který bude co nejdokonalejší, ale i ten může obsahovat (a obsahuje) nedostatky.

Pozn: Na str. 45 diplomantka zmiňuje, že neexistují v tuto chvíli texty, které by odpovídaly zpravodajskému stylu a byly přitom texty autorskými. Dovolím si nesouhlasit. Texty WEBliku v sekci Zpravodajství byly čistě autorskými a určené neslyšícímu publiku (i když zacílené na děti a mládež) a některé texty v Tichých zprávách (ty, které vznikají jako zpráva původní v ČZJ, i když na základě předlohy v jiném cizím ZJ), by mohly být velmi cenným zásobníkem kontrolních textů.

Ot: Na str. 74 zmiňuje diplomantka nedostatek, který sama považuje za překladovou chybu (chybí název konkrétního malého města a je přeložen jen název země), konzultovala to se samotnými překladateli? Všimla si sama, že se tato „chyba“ objevuje častěji a není možné, že by se mohlo jednat o strategii překladu, kterou uplatňuje překladatel jako pravidlo?

Díky práci získáme přehled informací (i když obecně známých) o překladu, jsme upozorněni na zajímavé jevy v situaci překladu z psané češtiny do českého znakového jazyka, za nešťastnou však považuji kapitolu 5.5.2.2 Příklady rozdílů mezi texty přeloženými a tlumočenými. Jedná se o pouhé hypotézy nezaložené na žádném výzkumu, či dlouhodobějším podloženém pozorování. Myslím, že by pravděpodobně nebyl problém takové podklady mít a vytvořit tak serióznější hypotézy odpovídající úrovni, kterou diplomové práce mají vykazovat. Podle mého názoru není možné porovnávat tlumočení u lékaře (příklad komunitního tlumočení) a překlad zpravodajských textů, a očekávat, že zjistíme výsledky na stylové úrovni mezi tlumočením a překladem. Podle mě by bylo vhodnější využít nějakého tlumočeného textu zpravodajského, kterých je na internetu v archívu např. České televize

k dispozici nespočet. Pro mě tato kapitola nepřináší žádný relevantní závěr, i když ji diplomantka uvozuje jako svou vlastní hypotézu. Myslím, že dokonce snižuje předchozí části práce.

V práci je přesto nutno vyzdvihnout velké množství jazykového materiálu, který se diplomantce podařilo sebrat a alespoň základním způsobem popsat. Zároveň, jak již bylo zmíněno, práce je velmi přínosná především tím, že otevírá množství zajímavých otázek z oblasti jazykových stylů v českém znakovém jazyce, na jejichž zodpovězení však bude nutné nadále pracovat.

Závěr: Kateřina Pešková zpracovala diplomovou práci, která po stránce obsahové i formální vyhovuje požadavkům na diplomové práce kladené.

2. září 2015

Nad'a Hynková Dingová

Návrh klasifikace: velmi dobře